

Bestyrelsesmøde
Naturnationalpark Fussingø
Referat

- Mødenr.:** 5
- Dato:** 10. december 2024 kl. 17.30-20.00
- Sted:** Naturskolen
- Deltagere:** Katrine Fruelund, Bestyrelsesformand
Jens Bonde Poulsen, Dansk Ornitologisk Forening
Anders Ladefoged, Dansk Orienteringsforbund
Bodil Sørensen, Dansk Ride Forbund
Inger-Lise Mørup, Fussingøgruppen
Anna Feldberg Marsbøll, Fussingø Ride- og Køreforening
Anton Christensen, Fussing Sø Bådelaug
Thea Glad, Ålum og Omegns Beboerforening
Peter Styrbæk de Lasson, Naturnationalpark Fussingøs Venner
Lene Stentoft, Brugerlaug Fussingø
Ove Hessellund Pedersen, Friluftsrådet
Finn Brødløs, Øster Bjerregrav og Over Fussing Beboerforening
Christian Halgreen, Danmarks Naturfredningsforening
Lene Steentoft Steen, Dansk Islandshesteforening
Henrik Hornum, Spejderne
- Uffe Strandby, Naturstyrelsen Kronjylland
Matilde Raahede, Naturstyrelsen Kronjylland
Lars Maagaard, Naturstyrelsen Kronjylland
Terese Scheller Sandvei, Naturstyrelsen Kronjylland
Marianne Damholdt Bergin, Naturstyrelsens Hovedkontor
- Afbud:** Egon Thomassen, Brugerråd for Naturstyrelsen Kronjylland
Solveig Topp, Danmarks Idrætsforbund
Jane Østergaard, DGI
Karen Lagoni, Randers Byråd
Kristina Begtrup Pedersen, Danmarks Jægerforbund
Jesper Kragh, BUPL Østjylland/Fussingø Naturbørnehaven
Christian Rothmann, Danmarks Cykle Union

Dagsorden:

1. Velkomst
2. Monitering af natur – NOVANA inkl. sø og vandløb i Fussingø
3. Monitering af natur – Naturovervågning i NNP Fussingø
4. Pause inkl. mingling om naturovervågning
5. Drøftelser/input fra bestyrelsen til naturmonitering og evt. borgervidenskab
6. Status på etablering af NNP (Rydning hegnslinje, naturgenopretning, friluftsfaciliteter, kommunikation)
7. Ansøgning om dispensation fra dyrevelfærdslovens §9 (bestandstilsyn)
8. Opfølgning på Foreningen Badepladsen Fussingøs ønske om nyt medlem af bestyrelsen
9. Status på tidsplan
10. Status på bruttolisten
11. Evt. og næste møde

Referat

Pkt.1.Velkomst

Uffe Strandby bød velkommen til bestyrelsesmødet, idet formanden var på trapperne, men opholdt af trafikuheld på motorvejen.

Uffe fortalte, at han er glad for samarbejdet med bestyrelsen, den gode tone på møderne og den positive tilgang som bestyrelsen har til samarbejdet omkring Naturnationalpark Fussingø, og at han ser frem til det fremadrettede arbejde med bestyrelsen.

Indtil nu har arbejdet i bestyrelsen og sekretariatet hovedsageligt omhandlet de formalia, der knytter sig til processen om at etablere en naturnationalpark samt justeringer, der ligger inden for de eksisterende planer, f.eks. låger, friluftsfaciliteter og stiforløb. På sidste møde tog man hul på temaet omkring monitering af friluftslivet.

Temaet for dette møde er monitering af biodiversitet. Uffe Strandby præsenterede biolog Marianne Damholt Bergin, fra Naturstyrelsens hovedkontor i Randbøl. Marianne vil på dette bestyrelsesmøde holde et indlæg om overvågning af biodiversitet i naturnationalparkerne og i øvrigt svare på spørgsmål om biodiversitet.

Formanden ankom og bød ligeledes velkommen. Katrine mente, det er vigtigt og nødvendigt med en gennemgang af temaet omhandlende overvågning af natur og biodiversitet, og at bestyrelsen i denne sammenhæng kan stille uddybende spørgsmål til emnet. Katrine fremhævede, at bestyrelsen hermed kommer videre med de emner, der er på bruttolisten, som bestyrelsen skal arbejde med.

Pkt.2. Monitering af natur – NOVANA inkl. sø og vandløb i Fussingø ca. 15 min.

Matilde Raahede fortalte om det nationale overvågningsprogram NOVANA. NOVANA står for det nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur. Overvågningsprogrammet varetages af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. NOVANA blev

sat i gang i 1988. Der er derfor en lang tidsserie med registreringer af natur- og miljøforhold.

Matilde indledte med, at vise en film om NOVANA. Filmen kan findes på følgende link, hvor man også kan klikke sig videre rundt til mere specifik information om programmet:

<https://sgavmst.dk/natur-og-jagt/naturen-i-danmark/novana-overvaagning-af-natur-og-vandmiljoe>

Matilde fortalte, at NOVANA vil fortsætte som hidtil og det nationale overvågningsprogram af biodiversitet i Naturnationalparkerne, som blev gennemgået under pkt. 3, skal supplere NOVANA.

Naturnationalpark Fussingø indgår i Natura2000 område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Vandløb og søers tilstand indgår i vandområdeplanerne. I Fussingø gennemføres der overvågning knyttet hertil igennem NOVANA.

Herefter fortalte Matilde om målsatte søer og vandløb indenfor Naturnationalparken. Der er 5 kategorier for tilstand og Fussing Sø er kategoriseret som kategori 4, god økologisk tilstand. Dette er godt efter danske forhold. Søen er dyb og klar og er levested for en række fiskearter samt vandplanter herunder kortskaftet skeblad, som kun findes i Fussing Sø. Generelt er Fussing Sø i en positiv udvikling, hvad angår søens klarhed, indhold af næringsstoffer og planter. Der foretages målinger og registreringer hvert 3. eller 6. år i NOVANA regi afhængig af foregående undersøgelse tilstanden.

Matilde fortalte, at vandløb også bliver overvåget igennem NOVANA, og at området afvander til Skalsåen og Nørreåen. PowerPoint præsentation til dette punkt vil blive sendt til bestyrelsen.

Efter oplægget blev der spurgt ind til, om tilstanden, herunder udbredelsen af kortskaftet skeblad er blevet forringet de senere år og om, hvor man kan se data. Det blev foreslået, at en fagperson fra Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), der arbejder med vandmiljø kan komme og lave en oplæg om status for Fussing Sø. Sekretariatet har efterfølgende talt med SGAV. Medarbejderne har ikke mulighed for at deltage på møder i bestyrelsen om Fussing Sø. Der er ikke udarbejdet særskilte rapporter for Fussing sø, men resultaterne af undersøgelserne kan findes på:

<https://miljoedata.miljoportal.dk/>

og et udtræk af resultaterne kan ses i den power point, der blev gennemgået på mødet.

Pkt.3. Monitering af natur – Naturovervågning i NNP Fussingø ca. 40 min.

Marianne Damholdt Bergin præsenterede sig selv. Hun er biolog på hovedkontoret i Randbøl, hvor hun arbejder med overvågning af naturen i naturnationalparkerne.

Marianne Bergin fremviste en meget fyldestgørende PowerPoint præsentation ”National overvågning af biodiversitet i Naturnationalparkerne”. Der henvises til indholdet i denne.

Afsluttende spørgsmål:

Bestyrelsen blev på baggrund af dette oplæg bedt om at forholde sig til, om der fx er nogle arter, vi har overset og om nogle af organisationerne i bestyrelsen kan byde ind med bidrag til naturovervågningen?

Danmarks Naturfredningsforening bemærker, at overvågning af flagermus ikke indgår. Damflagermus overvåges allerede af NOVANA programmet, hvorfor den ikke er medtaget i overvågningsprogrammet for nationalparkerne.

Marianne Bergin fortalte, at det kan være op til bestyrelsen, at iværksætte overvågning, hvis bestyrelsen har særlige idéer til, hvilke arter der skal følges. Christian Halgreen (Danmarks Naturfredningsforening) foreslog, at der afholdes en bioblitz med jævne mellemrum. Bioblitz handler om, at registrere så mange arter som muligt indenfor et bestemt område i en afgrænset periode. Bioblitz kan skabe større forståelse for begrebet biodiversitet, samt være en øjenåbner for nogle af de arter, der eksisterer i nationalparken.

Et bestyrelsesmedlem har bemærket, at der er registreret mange laver i området og spørger ind til om det kan være biased i forhold til, at der er en ekspert, der bruger meget tid i området. Marianne Bergin fortæller, at dette kan være en af udfordringerne med "borgervidenskab".

Der spørges ind til overvågning af råvildtet, især med fokus på, hvorledes faunapassagerne påvirker bestanden af rådyr. Passagerne er en model, der er benyttet i Lille Vildmose, hvor det bl.a. med videoovervågning er dokumenteret, at de anvendes af flere forskellige mindre pattedyr som rådyr, grævling, ræv mm.

Marianne Bergin fortæller, at bestandene af græssende dyr (udvalgte individer) overvåges via gps på dyrene i Nationalpark Fussingø, således at man kan følge dem og bl.a. se, hvilke arealer de vælger at opholde sig i fordelt hen over året.

Pkt.4. Pause inkl. mingling om naturovervågning ca. 20 min.

Marianne Bergin fortalte, at data fra naturovervågningen pt. kun ligger på papir. Resultaterne vil komme til at blive udstillet i Danmarks Miljøportal. Det kommer til at være tilgængeligt for alle og bestyrelsen vil få besked, når det er klar. De tekniske anvisninger vil ligeledes blive sendt til bestyrelsens orientering, når disse er klar.

Marianne Bergin fortæller, at fokus i overvågningen er på sårbare arter, men at det også kan være interessant at medtage almindelige arter særligt ift. formidling. Marianne Bergin fortæller også, at brug af LIDAR (luftbåren scanningsmetode) er en metode til at følge udviklingen i vegetationen bl.a. ændringer i overgangszoner mellem skov og lysåben natur.

Danmarks Naturfredningsforening vil gerne bidrage til naturovervågning sammen med andre foreninger og med Naturstyrelsen. Spejderne foreslår, at genoptage "Natur Tjek (Naturovervågning/formidlingsprojekt iværksat af DN)" eller noget lignende i nationalparken, hvor fx spejdere kan være med til at registrere arter, som almindelige mennesker kan finde og genkende i naturen.

Formand Katrine Fruelund foreslår, at sekretariatet laver et punkt til et af de kommende bestyrelsesmøder, hvor man drøfter mulighederne for borgerinddragende naturovervågning.

Pkt.5. Drøftelser/input fra bestyrelsen til naturmonitoring og evt. borgervidenskab ca. 20 min.

Se forrige punkt.

Pkt.6. Status på etablering af NNP (Rydning hegnslinje, naturgenopretning, friluftsfaciliteter, kommunikation) ca. 10 min.

Hegnslinjen er nu ryddet, og hegnsopsætningen forventes sat i gang efter nytår. Der er pt. udbud på arbejdet med at etablere færste og flydespærringer. Første del af projektet vedrører det, der skal til for at kunne åbne parken og en de andre dele følger.

Naturgenopretningsfældningerne gennemføres over to år i vinterhalvåret i naturnationalparken. Hydrologiprojekterne gennemføres, når det er tørrere og for en dels vedkommende, når fældningerne i skoven er gennemført. Friluftsp projekter og dermed arbejdet med stier, p-plads, shelters og udsigtsplatformene er i gang. Arbejdet fortsætter også efter åbning, herunder istandsættelse af Kalvestalden. Kommunikationsdelen er også godt i gang med hensyn til udarbejdelse af ny vandretursfolde, skiltning og nyheder om etableringsfasen.

Der bliver spurgt ind til stiernes tilstand efter skovningsarbejdet. Matilde fortalte, at der vil være behov for at udbedre skaderne efter skovningsarbejdet.

Der bliver spurgt ind til afholdelse af "første spadestik". Sekretariatet fortalte, at der arbejdes på et mindre arrangement, og bestyrelsen vil blive orienteret, når man kommer nærmere.

Pkt.7. Ansøgning om dispensation fra dyrevelfærdslovens §9 (bestandstilsyn) – ca. 10 min.

Uffe Strandby fortæller, at vi på de tidligere møder har drøftet NSTs særlige fokus på at sikre ordentlig dyrevelfærd. Dette sker igennem dels et fagligt kompetenceløft med dels ansættelse af medarbejdere, som vil have ansvaret for tilsyn med dyrene i NNP'er, dels afholdelse af en række forskellige kurser med fokus på vurdering af dyrenes huld, vurdering af fødegrundlag og fødetilgængelighed og udarbejdelse af beredskabsplaner (dvs. hvor man proaktivt tager stilling til evt. udfordringer med fødetilgængelighed, adgang til vand, mulighed for støttefodring mm.). På flere af de afholdte kurser er kursisterne blevet undervist af eksterne dyrlæger med faglig ekspertise inden for bl.a. vurdering af huld mm.

Vi har også drøftet de justeringer, der er sket ift. dyrevelfærdsloven – dette omhandler bl.a. NSTs mulighed for at ansøge Fødevarestyrelsen om dispensation til flok- eller bestandstilsyn. Tilsynet skal stadig sikre en effektiv sygdomsovervågning, at syge eller tilskadekomne dyr opdages mm. Der er tale om et materiale, som bl.a. skal beskrive mulighederne for passende læ, ly og tørt leje, tilstrækkelig føde og vand, adgang til mineraler og evt. støttefodring, kompetencer blandt personalet, dyrlægetilsyn, retningslinjer for vurdering af huld og for vurdering af føderessourcen mm.

Uffe Strandby forklarede, at ansøgningen til Fødevarestyrelsen udgøres af et omfattende materiale og et materiale, som langt hen ad vejen er ens på tværs af de mange kommende naturnationalparker. Vi er på nuværende tidspunkt ved at lægge sidste hånd på de mange

dokumenter, der skal fremsendes til Fødevarestyrelsen, og vi forventer i starten af det nye år at fremsende ansøgninger for hhv. Fussingø og Gribskov. Bestyrelsen vil blive orienteret og få fremsendt materialet, når det er sendt til FVST.

Pkt.8. Opfølgning på Foreningen Badepladsen Fussingøs ønske om nyt medlem af bestyrelsen 10 min.

Sekretariatet oplyste, at Foreningen Badepladsen Fussingø stadig ønsker at være med i bestyrelsen. Foreningen har indstillet to medlemmer. Denne indstilling forelægges ministeren, som udpeger det nye medlem.

Følgende begrundelse fra Foreningen Badepladsen Fussingø er sendt den. 2. oktober 2024 til Naturstyrelsen og bestyrelsen for Naturnationalpark Fussingø:

"Kære med bestyrelsesmedlemmer

Jeg har tænkt over min deltagelse som bestyrelsesmedlem i et stykke tid. I min optik er et bestyrelsesmedlem ansvarlig for drift og udvikling for det område man er en del af. I denne bestyrelse har vi ingen medbestemmelse over hverken drift eller udvikling, så derfor har jeg besluttet at jeg vil træde ud af bestyrelsen.

Jeg ønsker jer alle held og lykke med arbejdet fremover.

Med venlig hilsen

Mette Høst Hammershøj"

Pkt.9. Status på tidsplan – ca. 5 min.

Tidsplan opdateres på næste møde, da der afventes svar på udbud på anlægsarbejdet herunder færste og flydespærring.

Pkt.10. Status på bruttolisten – ca. 10 min.

Næste møde vil forventeligt indeholde en orientering om og gennemgang af Naturstyrelsens ansøgning til Fødevarestyrelsen om dispensation til bestandstilsyn. Derudover vil inddragelse og formidling komme på dagsorden. Åbning og lancering Af Naturnationalparken samt bestyrelsens rolle er ligeledes et emne som snarest skal drøftes.

Pkt.11. Evt. og næste møde – ca. 5 min.

Der gennemføres ikke flere fældninger op imod nytår. Det forventes genoptaget efter nytår. Sekretariatet vil have fokus på at sikre, at der orienteres om, hvornår fældningerne startes op. I NNP Fussingø foretages naturgenopretningsfældningerne over en toårig periode. I Udskovene (som er udlagt som urørt skov) foretages der naturgenopretningsfældninger over en seksårig periode. Afhentning og udkørsel af de tømmer stakke, der ligger langs skovvejene er vanskelige at tidsfastsætte, da det afhænger af, hvornår opkøber ønsker at afhente dem.

Næste møde afholdes tirsdag den 21. januar 2025. Afbud Ingelise.

Der er planlagt mødedatoer frem til og med juni 2025. Disse er følgende: 18. februar, 11. marts, 8. april, 13. maj, 17. juni. Alle i tidsrummet 17.30 – 20.00.